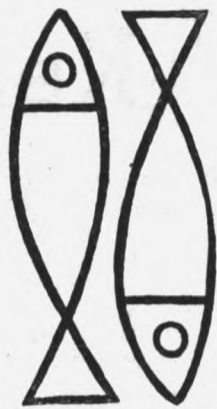

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

A. H. Algra

Een onfrisse geschiedenis

Richteren 19, 20, 21

Het begint met scènes thuis. De vrouw van een man uit het gebergte van Efraim is hem ontrouw. Hij zal haar bedreigd hebben en zij vlucht naar het huis van haar ouders in Bethlehem. Vier maanden later gaat de man haar opzoeken. Het staat er zo mooi: om op haar gemoed te werken. Dat gaat hem niet slecht af. Er komt een verzoening tot stand tussen de man en zijn vrouw, en, wat in het oosten misschien nog belangrijker is, tussen de man en zijn schoonvader. Uitgebreid wordt door de schrijver van het Boek der Richteren verteld over de logeerpartij in Bethlehem. Hoe de gastvrijheid bewezen werd en in dank aanvaard. Vijf dagen lang. We zouden ons kunnen afvragen waarom over dat logies zo uitvoerig gehandeld wordt. Maar we zien dat wel vaker in de Bijbel. Woorden van welkom en gebaren van gastvrijheid worden in extenso beschreven, eenvoudig omdat de oosterling een gastvrij onthaal een grote gebeurtenis in zijn leven vindt. Daar raakt hij niet gauw over uitgepraat. Een daad van ongestvrijheid is uiteraard ook belangrijk. Het schenden van de gastvrijheid heeft zijn consequenties. Dát vooral ook speelt in Richteren 19 mee.

Want wanneer de drie reizigers, de Leviet, zijn vrouw, hun knecht, tegen het vallen van de avond ter hoogte van het Kanaänietische Jebus zijn, stelt de knecht voor om in die stad te overnachten, doch de Leviet wijst dit voorstel af. „Laten we overnachten bij onze eigen mensen”.

Uit Richteren 19 : 12, vergeleken met vers 13, krijgen we de indruk dat de man zijn eigen beslissing, om bij Israëlieten te overnachten, nog eens weer bestendigt. Gibeä of Rama mogen dan verderop liggen, laten we toch maar proberen één van die plaatsen te bereiken, want werkelijk, ik zeg het nog eens,

we moeten maar bij onze eigen mensen verblijven, dat is beter. Daar voel je je eerder thuis. Daar is de veiligheid en de warmte van de broederschap.

Het blijkt een fatale vergissing te zijn. De lieden van Gibeä willen perverse sexuële lusten botvieren op de vreemdeling. Ze waren trouwens al meteen niet erg welkom, die drie. Ze hadden een hele tijd op de markt zitten wachten, of er niemand was die hen spontaan ontvangen zou in zijn huis. We kunnen ons indenken hoe triestig het gemoed was van die drie reizigers, die daar in de schemering maar wachtten op een enkel woord van begroeting dat maar niet kwam. Zal de Leviet niet gedacht hebben: in Jebus zou het zó niet gegaan zijn?

We kunnen ons de mentaliteit niet meer voorstellen, die de oude gastheer er toe leidt om zijn dochter beschikbaar te stellen en de bijvrouw van zijn gast. Het gaat uiteraard om de gastvrijheid voor de man, zie vers 23. De homosexualiteit werd kennelijk als de ergste misdaad beschouwd. Waar we in kunnen komen. Maar de twee vrouwen waren niet in tel, dat blijkt ook duidelijk, en daar kunnen wij niet meer bij. De tijden en de zeden zijn veranderd. In Genesis 19 : 9 lees je het trouwens precies als in Richteren 19. Lot bood zijn dochters aan. Bij geen vader zou nú iets opkomen.

De vrouw wordt uitgeleverd en ze besterft het.

De Leviet had ten onrechte enig vertrouwen op de broederschap gesteld. Die broederschap blijft in het vervolg een faktor van belang. Want heel Israël gloeit van verontwaardiging en stelt het dan ook weer duidelijk: zo iets is in Israël nog niet voorgekomen. Zo iets hebben we nog niet beleefd sinds de uittocht uit Egypte, sinds het begin van ons bestaan als vrij volk. Benjamin moet uitgeroeid worden!

En de HERE wordt hierover geraadpleegd. Het wordt zo gezien, dat niet alleen de stammen samen een twist hebben met hun broer Benjamin, maar dat dit een twist des HEREN is, met een stam die zulk een gruwelijk kwaad bedreven heeft. Er wordt tucht geoefend. We mogen toch wel zeggen: een heilige tucht. Een heilige ijver was er voor de HERE en voor het ongerept blijven van de gastvrijheid, de broederschap en de heilige levenswandel, tégen de symptomen van verval naar de drekpraktijken van de Kanaänieten, denk aan Sodom en Gomorra! Een schandelijke dwaasheid in Israël heeft Benjamin begaan!

Maar wanneer Israël uittrekt om tucht te oefenen, gaat hun heilige ijver snijden in hun eigen vlees. Niet alleen omdat er 40.030 man van de elf tuchttoefenende stammen sneuvelt (dat moet voor Israël een onverklaarbare en onverteerbare zaak geweest zijn) maar ook omdat Benjamin nagenoeg geheel uitgeroeid wordt. In enkele dagen tijds zijn er volgens onze schatting zo'n 200.000 man gedood, een volksramp die zelfs in onze tijd zijn weerga niet kent, of je zou al aan Hiroshima moeten denken. Maar vergeet dan niet hoeveel dunner de bevolking van de landen toen was. 200.000 doden, dat zou in onze tijd, verhoudingsgewijs, misschien wel neerkomen op 2 miljoen.

Toen kwamen de Israëlieten samen te Bethel en ze weenden daar voor het aangezicht des HEREN.

Ze roemden niet in hun trouw, ze zeiden niet tot God: het heeft wat broeders en zusters gekost, maar Gij hebt onze ijver voor U gezien en als we voor U ijveren, dan geeft het niet of er een hele volksstam bij óndergaat. O neen, ze weenden luid en spraken het diep-ontroerende woord: HERE, God van Israël, waarom is dit geschied in Israël, dat er thans één stam uit Israël gemist wordt?

En ze zochten wegen om die stam terug te krijgen. Heel vreemd ging dat er weer toe. Jabes wordt uitgeroeid op een aantal ongetrouwde meisjes na en dan krijg je ook nog die schaking van andere meisjes met bewilling van haar ouders. Want je moest je eden voor God houden en tegelijk ook Benjamin tot nieuw leven brengen. Krijg dat maar eens voor elkaar. Dat zijn weer van die toestanden, overwegingen en oplossingen, die wij nauwelijks meer begrijpen kunnen. Maar dit springt er duidelijk uit: hoezeer ook de broederschap door Benjamin geschonden was, Israël bleef zo ontzaglijk van die éne broer houden en Israël kón hem gewoonweg niet missen in de kring.

Kerkelijk Leven

Handboek 1968 ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Uitg. Oosterbaan en Le Cointre, Goes.

Wat de zakelijke gegevens betreft is er ernstig gepoogd 'bij' te wezen: de kerk van Rijnsburg staat vermeld als vacante kerk en onder Brunssum staat als predikant aangegeven dr. J. Douma. Deze deed hier intrede op 18 april 1968.

Op vele plaatsen worden twee kerken vermeld: de kerk, die door de laatste meerdere vergadering in het gelijk gesteld werd, wordt vermeld met (A), de andere met (B). Zo staat in Kampen de Geref. Kerk met A, de groep Gritter-Van Dijk met B, in Baarn is, volgens het Handboek ds. Borgdorff van B, in Gorinchem is de groep Van Mill A, de predikant in die plaats, ds. Koers is van B. De kerk van Kampen behoort wel tot het classicaal ressort van Kampen; de kerk, die in Baarn ds. Borgdorff als predikant heeft, wordt niet op de classis ontvangen; de kerk van Gorinchem, pred. ds. Koers, is voluit classicale kerk.

Zodat we maar willen zeggen dat de zaak tussen A en B niet zo simpel ligt als na 1892...

In de classis 's-Gravenhage liggen de verhoudingen in werkelijkheid anders dan het Handboek aangeeft: 's-Gravenhage Zuid-West heeft de laatste classis doen weten, dat de kerkeraad geen algevaardigden ter classis zal zenden, zolang de kerk van 's-Gravenhage-Loosduinen met ds. J. W. Verhey van de classis wordt geweerd. Juist is dat de kerk van 's-Gravenhage-Zuid-West onder de kerken der classis staat: een kerk, die (tijdelijk) niet ter classis vertegenwoordigd is, staat daarmee nog niet buiten het verband. Hetzelfde geldt t.a.v. de kerk van Nagele (N.O.P.), die na 30 sept. 1967 op de gehouden classis Kampen verstek liet gaan.

Onder de classis Haarlem ontbreekt, evenals in het vorige Handboek, de kerk van Beverwijk, die hier had behoren vermeld te worden onder B, met haar predikant ds. L. E. Oosterhoff.

G. VISEE

Er worden trouwens twee classes Haarlem vermeld: ook al A en B. Tot A worden gerekend Beverwijk (pred. ds. J. Meilof), Hoofdorp en IJmuiden; tot B Haarlem, Haarlemmermeer-Oostzijde en Heemstede. Intussen heeft de scheurmakende actie ook Haarlem en Heemstede bereikt.

Onder de classis Gouda-Leiden-Woerden worden onder Oegstgeest een A- en een B-kerk vermeld; meldde het vorige Handboek onder Katwijk een A-kerk (pred. C. J. Breen) en een B-kerk (scriba mr. G. Feenstra); de laatste kerk ontbreekt in dit Handboek, hoewel ik meen te weten dat deze laatste kerk zich nog steeds op de appèlweg bevindt. Nog merkwaardiger is dat het zielental, in 1967 voor de beide kerken samen opgegeven als 237 leden, w.o. 104 belijdende, thans voor de kerk-Breen weer 237 en 104 luidt. Dat kan niet kloppen.

De gegevens voor Noord Brabant en Limburg stemmen ook niet met de werkelijkheid overeen.

Onder Almkerk-Werkendam wordt slechts één kerk vermeld, met 51 leden, 20 belijdende. Het vorig jaar bedroegen de cijfers resp. 150 en 66, waar zijn de negen en negentig resp. zes en veertig gebleven?

Onder Breda stond vorig jaar een A-kerk met 99 leden (43 bel.) en een B-gemeente met 201 leden (116 bel.) en als predikant ds. K. C. Smouter. Thans ontbreekt deze laatste gemeente. Maar ds. B. Telder staat vermeld onder de eerste groep (thans 95 leden, w.o. 42 bel.) als emeritus. Doch we menen te weten dat ds. Telder door de B-kerk van het vorige jaar beschouwd wordt als haar emeritus en dat ds. Telder daar goede vrede mee heeft.

In 1967 vermeldde het Handboek onder Eindhoven een kerk met 608 leden (305 bel.), predikant ds. G. v. d. Brink, emeritus ds. A. W. Boxman. Thans blijkt of liever lijkt vol-

gens het Handboek 1968 de kerk van die plaats geslonken te zijn tot 160 leden (84 bel.); ook lijkt het of ze herderloos geworden is en de predikantsplaats vacant, de emeritus bleef.

Van de scheuringen in Haarlem, Heemstede, Utrecht, Bilthoven en Ede blijkt niets.

Zodat we maar willen zeggen dat dit handboek een onbetrouwbaar geval is.

—o—

Een onbetrouwbaar geval.

Ook in de zaken, die in het Jaaroverzicht worden vermeld. We denken aan hetgeen de schrijver, ds. D. Deddens, vermeldt over Kampen. Hij schrijft dat door de leden van de kerk van Kampen, J. van Bruggen en L. Doekes, is aangetoond, dat de Open Brief met de Schrift in strijd is.

Daarover merken wij op: toen de missives van deze beide broeders de Kamper kerkeraad bereikten, was de scheuring in Kampen reeds een feit. Deze scheuring heeft op 21 juni 1967 plaatsgevonden met hartelijke medewerking van prof. J. Kamphuis en met stilzwijgend toezien van prof. L. Doekes en een onduidelijke houding van prof. J. van Bruggen, terwijl prof. J. Kamphuis niet alleen op 5 december 1966 ds. J. O. Mulder een wolf in schaapskleren, een kwade herder en wat dies meer zij genoemd had in een officieel stuk aan de kerkeraad en zulks omdat ds. Mulder de Open Brief ondertekende, zonder dat de hoogleraar aantoonde dat die Open Brief in strijd was met de Schrift. Erger: prof. Kamphuis weigerde de Schrift te laten spreken omdat hij zulks tegenover een Gereformeerde kerkeraad niet nodig achtte.

Zo voltrok zich in Kampen de scheuring zonder dat de Schrift geopend werd. Toen de broeders Van Bruggen en Doekes een poging deden de Schrift te doen oordelen over de Open Brief was de scheuring, waarin zij tegen de kerkeraad kozen, een feit.

Bovendien: ds. D. Deddens doet alsof dat pogen van prof. Van Bruggen en prof. Doekes (achteraf!!) ook geslaagd is. Dat is dan de mening van ds. Deddens. En die mening is uiterst aanvechtbaar. Maar het erge is dat prof. L. Doekes, die 7 maanden (van 5 december tot 21 juni) getuige was van de controverse tussen de kerkeraad en prof. J. Kamphuis in alle talen zwéég en daarna zich richtte tot een kerkeraad, die hij al publiek had afgeschreven.

Door het weigeren van Schriftbewijs door prof. Kamphuis te verzwijgen en niet te vermelden dat de hoogleraren Van Bruggen en Doekes pas in actie kwamen toen de scheuring was aangericht, geeft ds. Deddens kwade voorlichting.

Het Handboek is om te huilen.

Omdat de kerkelijke situatie om te huilen is.

We laten het hierbij.

—o—

„Een verheugend bericht over het „donkere” Noord-Holland”?

Het blad de Reformatie berichtte op 25 mei jl. aan zijn lezers dat in Noord-Holland de strijd is beslist.

Eerst was er een wederkeer in de classis Alkmaar-Zaandam, daarna werd in het ressort Haarlem de situatie eindelijk duidelijk en nu gaat het, dank zij de inzet van de kerkeraad van de kleine kerk van Halfweg naar een ge-reformeerde classis Amsterdam.

Nu daagt ook weer de mogelijkheid voor een particuliere synode in Noord-Holland.

Het artikel besluit met de woorden: „Maar dat het kerkelijk leven in deze door de Open-Brief-furie meest geteisterde provincie zich nog weer zó oprichten zou, is een wonder, een volstrekt ongedachte verrassing van Gods genade over zijn arme kerk.”

Zoals u uit de pers hebt kunnen opmaken, heeft het conflict in de classis Haarlem zich rondom mijn persoon afgespeeld, vanwege mijn handtekening onder de Open Brief.

Nu het feit dat men mij heeft uitgedreven

door prof. Kamphuis een wonder, een volstrekt ongedachte verrassing van Gods genade wordt genoemd, zij het mij vergund enkele kanttekeningen te maken.

Overwinning?

Het artikel in de Reformatie heeft de te-
neur van een overwinningsbericht.

De strijd is beslist!

Er komt een gereformeerde classis en een gereformeerde synode!

In de blijdschap over de **overwinning**, mag in de gemeenschap van Christus' kerk niet worden vergeten om de **verliezen** te tellen.

Het gaat in het kerkvergaderend werk van onze Here Jezus Christus om het behoud van mensen tot eer van Gods genade.

Van enig verdriet over de velen, die in de nu besliste strijd buiten de gemeenschap van de kerk, waarover hier gesproken wordt, zijn komen te staan, vernemen we niets.

Van enige bewogenheid over hun lot evenmin.

H. J. VAN DER KWAST

Naar onze belijdenis behoort een gereformeerde kerk een christelijke kerk te zijn en van die kerk belijden we dat buiten haar geen zaligheid is.

Van de broeders, die zich er zo op beroemen dat zij de belijdenis handhaven mogen we verwachten dat zij weten wat zij doen wanneer zij zich afscheiden of anderen buiten de deur zetten.

De zo geprezen kerkeraad van Halfweg zag twee-derde deel van de gemeente gaan; er zijn in de nu besliste strijd hele gemeenten uitgeworpen.

Er wordt nog al eens gesproken over goede en kwade herders.

Een goede herder is, naar de Schrift ons leert, vol zorg voor schapen die dreigen verloren te gaan.

De grote Herder **weende** over Jeruzalem.

Ik wil de schrijver in de Reformatie daarom in overweging geven eens te denken aan de honderden, die in de nu besliste strijd in Noord-Holland zijn verdreven uit de gemeenschap van de kerk, buiten welke, volgens zijn belijdenis geen zaligheid is.

De geest, die uit dit artikel spreekt kennen allen die in Noord-Holland en elders in de strijd hebben gestaan.

In de classis Haarlem, waar de situatie overigens al jaren duidelijk was, kwam de breuk omdat ondergetekende niet meer gereformeerd zou zijn volgens de groep Meilof.

Wanneer ook maar de helft waar zou zijn van wat in diverse smaadschriften over mij en anderen beweerd is, staat het er met ons niet best voor en zijn wij op een hoogst gevaarlijke dwaalweg; er werd zelfs al gesproken over een struikelen niet op de smalle, maar op de brede weg. Maar niemand van de strijders heeft de moeite genomen om in een persoonlijk gesprek één woord tot mijn „behoud” te spreken.

Zo veel zorg is er voor het heil van hen, met wie jaren lang de gemeenschap van het geloof is onderhouden.

Men staat versteld van de verblinding bij mensen, die menen te strijden voor een haven van behoud, maar in die strijd de schapen niet achten en onder het zingen van overwinningsliederen aan de verstrooiing prijs geven.

Zou, bij het krampachtig hanteren van art. 28 N.G.B. wanneer men zich weer eens afscheidt van degenen die niet van de kerk (d.i. van Christus) zijn, misschien een zekere onrust van een geplaagd geweten meespreken?

Dat geve God!

Een wonder?

Het herstel van het gereformeerde kerkverband in Noord-Holland noemt prof. Kamphuis een wonder, een volstrekt ongedachte verrassing van Gods genade.

In één van de gemeenten in Noord-Holland, die het meest van de furie tegen de Open-Brief heeft te lijden, was **voordat de O.B. verscheen** al (veel te luid natuurlijk) bekend gemaakt, dat men in geval van „Doleantie” of i.d. op voorziening in de diensten kon rekenen.

Voor hen, die het wonder van het nieuwe

kerkverband van nabij aanschouwen, komt dit dan ook helemaal niet als een verrassing.

Het spel dat in Noord-Holland is gespeeld, was zo doorzichtig als glas.

Er is heel hard aan gewerkt.

Wij kennen de mensen, die zich hiervoor hebben ingezet, we kennen hun taal en we kennen hun manieren...

Het blad de Reformatie heeft zich in de strijd niet onbetuigd gelaten.

Al jaren heeft het de kerken in Noord-Holland onder vuur genomen.

Heel wat predikanten hebben een beurt gehad en hoe!

Er werd gesproken over het donkere Noord-Holland.

Toen de strijd rondom de O.B. zich ging toespitsen na het ingrijpen van de generale synode van Amersfoort, is er in Noord-Holland een complete kruistocht georganiseerd.

Wanneer dit alles nu resulteert in een nieuw kerkverband met verlies van honderden mensen, die toch echt wel in hun Heiland en Zaligmaker geloven, doen zij, die hier zo ijverig voor in de weer geweest zijn, beter niet te spreken van een wonder en volstrekt ongedachte verrassing van Gods genade.

Daaronder verstaat de Schrift heel wat anders.

Het is overigens niet moeilijk de broeders te vertellen welke nieuwe, ongedachte verrassingen zich zullen voordoen.

De groep Meilof-Cnossen komt bijeen in een gereformeerde synode van Noord-Holland en presenteert zich op de e.v. synode, die niet zo lang op zich zal laten wachten.

Op deze synode moet dan vonnis geveld worden over de credentie-brieven uit Noord-Holland!

Duidelijk is dat de afgevaardigden van de groep Meilof-Cnossen worden ontvangen en de afgevaardigden van het bestaande kerkverband kunnen gaan. Dan is de strijd definitief beslist en de kerken, die niet zijn meegegaan op de weg van doleantie of reformatie zijn in het niet verzonken, men kent ze eenvoudig niet meer.

Mocht dit niet gebeuren, en dit onheil voorkomen worden, dan zou er misschien terecht gesproken kunnen worden van een wonder en volstrekt ongedachte verrassing.

Furie?

Noord-Holland is volgens het genoemde artikel het meest geteisterd door de Open-Brief-furie.

Deze uitdrukking uit deze pen is een verrassende vondst.

Van de ondertekenaars van de O.B. behoorden er tien tot de kerken in Noord-Holland.

In hun brief hebben zij gepleit voor een aanvaarden van elkaar in Christus en het zoeken en bewaren van de vrede door het bloed des kruises. Hun oproep richtte zich in eerste instantie tot de „Tehuis-gemeente” in Groningen, maar door het „open karakter” van de brief ook tot allen die het heil van onze, in zoveel moeiten en procedures verwikkelde kerken ter harte gaat.

Zelfs dachten de ondertekenaars aan de velen buiten onze kerken, met wie zij zich in Christus Jezus verbonden weten.

Zij deden dit niet uit opportunistische motieven, maar omdat zij geloven dat de eenheid van de kinderen Gods behoort tot de boodschap van de waarheid, terwijl zij heel goed weten dat die eenheid alleen door het blijven in die waarheid kan worden beleefd.

Het was een oproep tot vrede in Christus, in de eerste plaats binnen de gemeenschap van de vrijgemaakte kerken.

In deze oproep tot de vrede zijn de broeders van de O.B. verworpen en vervolgens vogel-vrij verklaard.

Zo barstte de furie los.

In de pers, op de synode van Amersfoort, in kerkelijke vergaderingen, via comité's voor winterlezingen en zomerlezingen.

Ik weet wat dit betekend heeft voor de ondertekenaars en hun gezinnen.

Alles was geoorloofd; leugen, laster; op kerkelijke vergaderingen werden ze steeds weer in de tang genomen.

Er zijn veel broeders en zusters in Noord-Holland, die echt niet blij waren met de Open Brief, die er soms ernstige bezwaren tegen hadden, maar die wakker geschrokken zijn toen zij de terreur leerden kennen die van de zijde van hen, die de sleutel-posities in onze gemeenschap in handen hebben, werd ontketend.

Ze hebben gezien hoe zelfverzekerd en genade-loos, soms door heel kleine minderheden werd opgetreden.

Men was na de uitspraak van Amersfoort immers van tevoren verzekerd van het „hoogste kerkelijke fiat” op hun handelingen.

Welk deel hebben nu de ondertekenaars gehad in de furie.

Nu ga ik de broeders niet verheerlijken alsof zij hun strijd in volkomen heiligheid gestreden hebben; wij willen ons met allen buigen onder Gods slaande hand.

Ook weet ik dat het heengaan van drie ondertekenaars velen geschokt heeft en door anderen is aangegrepen om hun daden en oordelen achteraf te rechtvaardigen.

Dit heengaan is voor ons een groot verdriet. Waar het nu om gaat is de Open-Brief furie!

We hebben maar heel weinig geschreven, nadat de storm in de pers was opgestoken. Er is ons dikwijls om meer publicaties gevraagd, maar wij hoopten dat de storm zou gaan liggen en meenden ons in hoofdzaak te moeten beperken tot verantwoording die in de kerkelijke weg van ons werd gevraagd.

Er is door ons geen kruistocht in alle provincies ter weerlegging van allerlei valse beschuldigingen georganiseerd.

De vervolging hebben we aanvaard.

Wat men ons ook kan verwijten: Wij hebben niemand uitgedreven en tot het uiterste geprobeerd de broederschap vast te houden.

Door Gods genade hebben we onze handen rein kunnen bewaren, zodat ze niet rood zien van ambtelijk bloed.

Dankbaar ben ik allen, die ons niet verworpen hebben. Er zijn tijden, waarin de broederschap zich vernieuwt tot een verrassende vertroosting; de tekenen daarvan zijn er al en zij mogen ons sterken in het verdriet.

Moge de Here ons allen standvastig en getrouw maken.

En laten wij het gebed voor hen die van ons gingen niet vergeten, opdat we in de strijd bewaard blijven bij ootmoed en zachtmoedigheid.

Niet om onze gerechtigheden...

„HET LIED VAN DE ZAAIER”

Lukas 8 : 4-15

*Een zaaier ging uit om te zaaien,
hij zaaide zo wijd als de wind,
zo wijd als de winden waaien
waar niemand een spoor van vindt.*

*Een deel van het zaad ging verloren,
een deel van het zaad werd brood,
maar niemand weet van te voren
de weg van het zaad in de schoot.*

*Het wordt op de wegen vertreden,
het valt in een vruchteloos graf,
het sterft aan de doornen beneden,
de vogels van boven af.*

*De lage, de hoge gevaren
bedreigen het kiemende graan,
maar soms kan het openbaren
de zin van het aardse bestaan.*

*Er is geen verwachting van leven,
tenzij door de dood van het zaad,
wij moeten de aarde vergeven,
dat zij ons sterven laat.*

*O Zaaier, ga uit om te zaaien
de kiem waaruit leven ontstond,
zo wijd als de winden waaien
en maak ons tot moedergrond!*

W. Barnard

TE BERDE

Een van de moderne mode-uitdrukkingen is buitenparlementaire oppositie. Vroeger noemde men dat revolutie.

Het is goed als er oppositie is. Zeker in een democratie. Maar juist als men de democratische regeringsvorm kiest en men zelfs beweert dat zulks een hele goede regeringsvorm is, dan zal men zich dienen te wachten voor alle buiten-parlementaire oppositie. Want met alle buiten-parlementaire oppositie ondermijnt men de parlementaire regeringsvorm.

In zijn extremiteit ziet men dat verschijnsel in Frankrijk. Het resultaat is tenslotte een complete chaos. Zelfs als men in rekening brengt dat het paternalisme van De Gaulle alle reden gaf tot dit soort reacties is het wel duidelijk dat het verzet tegen deze kwaal erger is dan de kwaal zelf. Beter paternalisme dan chaos. Een chaos, waarbij tenslotte ook alleen het communisme garen zal spinnen.

Onder deze betreurenswaardige verschijnselen behoort ook de protest-samenkomst door de Vakbeweging georganiseerd in Utrecht, tegen het regeringsbeleid op het gebied van de lonen. Het is goed mogelijk dat dit beleid niet goed is. Ik ben niet in staat om dat te beoordelen. Maar op deze wijze politieke druk trachten uit te oefenen is tegelijk een poging om het parlement uit te schakelen, zelfs al was dat niet de bedoeling. Gelukkig viel de opkomst zeer tegen. Zelfs rode bladen spraken van een duidelijke flop.

„Vrij Nederland” bericht dat ruime schattingen niet verder komen dan 12.000 betogers, terwijl Kloos er 25.000 had verwacht en Mertens 40.000. Ook wordt meegedeeld dat er onder de betogers, leden van het C.N.V. waren, die kennelijk nogal ongelukkig waren met de wijze waarop betoogd werd. Je vraagt je dan ook direkt af: wat doet het C.N.V. in dit gezelschap? En waarom grijpt het C.N.V. naar dergelijke acties? In ieder geval is het niet in de geest van de voortrekkers van de christelijke sociale beweging. Daarover kan ik wel een beetje oordelen.

Overigens is daarmee het verschijnsel van de buiten-parlementaire oppositie nog niet verklaard. Merkwaardig is dat soortgelijke verschijnselen zich ook voordoen achter het IJzeren Gordijn, al kun je daar dan niet spreken van een buiten-parlementaire oppositie omdat er ook geen parlementaire oppositie is.

Er waart door de wereld kennelijk wel een algemeen gevoel van onbehagen. Het is wel goed daarvoor oog te hebben en het zou bijzonder goed zijn als daarvan de oorzaken zouden opgespoord.

Kennelijk weet men zich in de parlementaire landen vaak niet meer vertegenwoordigd door de mensen, die men zelf gekozen heeft. De grote afstand tussen kiezer en gekozene is ook in ons land wel een feit. En niet maar bij één partij, maar bij alle, een enkele kleine wellicht uitgezonderd. De ingewikkeldheid van de materie, waarover tegenwoordig beslissingen genomen dienen te worden zal wel één van de oorzaken zijn, terwijl ook het onvermogen van de gekozenen om de ingewikkelde zaken zo duidelijk te maken dat iedereen het begrijpen kan ook wel een rol zal spelen. Dit wel te kunnen was en is wel één van de gaven van prof. J. Zijlstra, die hem als politicus dan ook zo populair maakte.

Overigens zullen we daarbij hebben te bedenken dat een man, die simplificeert bijzonder gevaarlijk is. Die wordt soms populair en weet het volk mee te krijgen, maar op schijngronden.

AMELINK

het rassenvraagstuk

(Van een bijzondere medewerker)

(II)

Slavernij

Zover de beschavingsgeschiedenis teruggaat is er sprake van slavernij en slavenhandel. We kennen uit de Schrift het slavenlot van Israël in Egypte in de 16e eeuw vóór onze jaartelling.

Door Homerus weten we van de omvangrijke slavenhandel der Pheniciërs. De Egyptische geschiedenis in later eeuw verhaalt van een slavenopstand, nl. in de tijd dat koning Achab in Samaria regeerde. Het Romeinse rijk had een slavenstand; de Arabische rijken kenden slavenhandel en vóór het einde van de Middeleeuwen dreven de Portugezen al slavenhandel en ontwikkelden zich de steden Sevilla, Cordoba, Granada en Lissabon tot voorname slavenmarkten.

Lang vóór de ontdekking van Amerika waren er reeds vele zwarte slaven in Spanje! Nu moeten we ons hoeden voor een eenzijdige kijk op dit verschijnsel. Onder de invloed van een boek als „De Negerhut van Oom Tom” en van romantische geschiedschrijving denkt men bij het noemen van „slaven” aan **rechteloosheid, wreedheid en willekeur.**

Intussen was dit niet de realiteit. In Israël, Egypte, Griekenland, Rome en in het Spanje van de Middeleeuwen waren er wetten, die die **slaven beschermden en rechten verleenden.**

Het in slavernij geraken geschiedde vaak tengevolge van oorlog of van maatregelen tegen in de samenleving ingedrongen vijandige elementen (b.v. tegen Moren en Joden in Spanje) of tengevolge van het geraken in schuld.

Het heeft in de Middeleeuwen nimmer ontbroken aan redeneringen om **slavenhandel en slavernij goed te praten.**

Bij de exploratie en exploitatie van Amerika hebben Spanje en Portugal al spoedig van **slaven** gebruik gemaakt; eerst van de inboorlingen en toen dezen door sterfte in aantal gedecimeerd waren van ingevoerde negers, nadat gebleken was, dat blanke immigranten niet tegen het zware werk in het hete klimaat rond de Caraïbische Zee bestand waren.

Deze ontwikkeling der gebeurtenissen in de 16e eeuw heeft een levendige slavenhandel tussen Afrika en Amerika doen ontstaan. Aangezien deze handel lucratief was, werden andere naties aangetrokken om te pogen hun aandeel in de winst te verkrijgen. Wij, Nederlanders, hebben dit zelfs grondig aangepakt. Door middel van eigen nederzettingen aan Afrika's Westkust verzekerden onze voorouders zich van regelmatige aanvoer van de handelswaar tegen voordelige prijzen, zodat bij deze handel een maximale winst kon worden behaald. Natuurlijk ontstond er een enorme concurrentie, hetgeen meegewerkt heeft tot een wreedheid en onbarmhartigheid bij de behandeling van de „koopwaar”, die alle beschrijving en voorstelling tart.

Wie zal zeggen hoeverlen in Afrika zijn vermoord bij het grijpen en maken van slaven? **Wie zal zeggen** hoeverlen ellendig zijn omgekomen tijdens de overtocht op een slavenschip? **Wie kent** het leed van die honderdduizenden, die in Amerika aangekomen in ellende hebben geleefd? **Wie? God, de Here!** Hij weet er alles van en Hij vergeet dit ook niet. Het is te vrezen dat, als de Here naar ons ziet, Hij ook denkt aan wat wij in ons voorgeslacht hebben misdreven. **Eén van de vruchten van deze misdadenreeks is het huidige negerprobleem in de Verenigde Staten.**

V.S.

Kinderen des Heren behoorden dit land niet lichtelijk te veroordelen.

Ons voorgeslacht is betrokken bij het veroorzaken van het kwaad; rechtstreeks medeplichtig! De verschrikkelijke knoop van zonde waar wij, historisch gezien, Amerika in hebben **helpen verstrikt raken** is niet meer te ontwarren; misschien door te hakken!!

Ze kostte in een bloedige burgeroorlog aan zo ontzaglijk velen het leven; en aan het einde van die oorlog bereikte dit bloedvergieten zijn hoogtepunt in de moord op **Abraham Lincoln.** Moord en doodslag brachten niet de oplossing.

Het onrecht bleef; verdrukking en achteruitzetting benaauwden ook na 1865 miljoenen tot aan de dag van vandaag. Wie iets van de macht van zonde en boosheid wil verstaan lette eens op al wat vóór, tijdens en kort na de moord op President Kennedy heeft afgespeeld, en welke spanningen de wetgeving, die met betrekking tot de burgerrechten in Amerika tot stand kwam, al heeft veroorzaakt. Hij hebbe ook oog voor het revolutionaire optreden van Luther King. Een betrouwbaar beeld vormen, uit de pers, van de verhoudingen en hun achtergronden is praktisch onmogelijk. Op een afstand lijkt het vraagstuk wel gemakkelijker op te lossen dan wanneer we er zelf in betrokken raken. De gevolgen van de zonde zijn niet altijd met geweld en dwang en voorgeschreven regeling uit de weg te ruimen en dat zeker niet, als ze hele volken betreffen.

Antisemitisme

Het Rassenvraagstuk is duizenden jaren oud. De Amalekieten hebben de Joden gehaat. Haman, een Amalekiet, vizier aan het Perzische hof, beraamde de vernietiging van de Joden in de tijd van Ahasveros. De Romeinen hielden de Joden op een afstand en hebben tenslotte Jeruzalem verwoest, velen gedood en telkens weer Joden uit Rome verdreven, zie maar b.v. Hand. 18:2. Hun godsdienst en gebruiken, hun aparte wetten en leefwijze hebben de rassentegenstellingen verscherpt. Toch is dit niet de gehele verklaring voor de Jodenvervolgingen in de laatste twee duizend jaar; ook niet voor Hitlers daden. We weten uit de Schrift van de bijzondere roeping van Israël, de bijzondere wetgeving waaronder het leefde, de sobere eredienst die Jahwe het geschonken had. We kennen de inhoud van Leviticus 26 en van Mozes' vijfde boek Deuteronomium. En we zijn niet verbaasd over de wegvoeringen in ballingschap en over Hamans aanslag, over de verdrukking onder Antiochus Epiphanes en de komst der Romeinen. In het Evangelie naar Johannes wordt gezegd: „Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen” (1:11). **Jezus' bloed is over het volk der Joden, Zijn volk, gekomen** (Matth.). Door hun val is toen het heil tot de heidenen gekomen.

We kennen allen de hoofdstukken 9, 10 en 11 van Paulus' brief aan de Romeinen. En toch is het **bijna verbazingwekkend** hoe weinig we raad wisten in oorlogstijd met het antisemitisme, dat in die tijd openbaar kwam. Ik zeg „bijna” want het verbaast minder als we bedenken, dat bij de meerderheid der Christenen de Bijbel slechts tot boek van de godsdienst geworden is, in welke opvatting het letterlijk nemen van de **zonnestilstand** in Jozua's dagen en van **Gods beloften en dreigingen** jegens Zijn oude en Zijn nieuwe bondsvolk niet meer past, niet verstaan wordt en achteloos wordt voorbijgegaan.

Antisemitisme lossen we niet op met maatregelen of humanistische beschouwingen. De zaak zit veel dieper. De zonde van het Joodse volk in de eeuwen vóór en in de dagen van de kruisiging, hun **afval** van de God des Verbonds zit erachter en dat maakt dit kwaad van Jodenhaat tot zulk een gecompliceerd en hardnekkig verschijnsel.

Zuid-Afrika

In 1652 heeft Jan van Riebeeck in opdracht van de O.I. Compagnie aan Kaap de Goede Hoop een verversingspost ingericht. Daarving de vestiging in Zuid-Afrika mee aan. In 1806 bezetten de Engelsen de Kaap. In 1838 begon de Grote Trek, een beweging die tot 1854 heeft geduurd en geleid heeft tot het ontstaan van de twee Boeren-republieken Oranje-Vrijstaat en Transvaal. Bij de vesti-

ging van blanken aan de Kaap in de 17e eeuw troffen ze drie verschillende inboorlingrassen aan: Bosjesmannen (Boesmans), Hottentotten en Bantoes. Die laatste naam is een verzamelnaam voor een grote groep onderling zeer verschillende zwart-bruine volken. Het beleid van de O.I. Compagnie was gericht op vreedzaam samenleven en handeldrijven. De wrijvingen met de Hottentotten ontstonden voornamelijk door hun vele diefstallen. Na 100 jaren samenwonen zijn de Hottentotten als zelfstandig ras verdwenen, uitgeroeid door epidemieën, ziekten, zoals pokken, door de blanken geïmporteerd, en door vermenging met blanken opgegaan in de grote groep Kaapse kleurlingen. De Boesmans gedroegen zich zeer vijandig, doch pas een 50 jaar na vestiging aan de Kaap begonnen de eigenlijke moeilijkheden. Zeer velen zijn bij de strafexpedities gedood, nog meer zijn er omgekomen door ziekte en voortdurende oorlogstoestand. De overblijfselen van dit volk zijn nog te vinden in de streek van de Kalahari.

De Bantoe volken leefden verder naar het Noorden en Noordoosten. Pas in de 18e eeuw was er sprake van contact tussen blank en Bantoe en stelde het gouvernement alles in het werk om vrede en rust te bewaren. Helaas hielden de Bantoes zich niet aan de afspraken en vonden er vanaf 1779 allerlei schermutselingen plaats. Daarbij trokken de Boeren naar het Noordoosten en de Bantoes naar het Zuidwesten en namen de ontmoetingen zeer in aantal toe.

Door heel de Kaap was het houden van slaven, kafferknechten, verbreid geraakt. Deze slaven waren afkomstig van gevangenneming tijdens strafexpedities.

De eigenlijke strijd met de Bantoes ontstond tijdens de trek van Boeren naar het Oosten en Noordoosten. Denk aan Dingaans moord op Retief en zijn mannen in januari 1838, toen zij over grondovereenkomsten onderhandelden. Daarop volgde de Zoeloe-overval in februari van dat jaar bij Bloukransrivier en nog vele meer. De krijgskans keerde voor de Boeren met de slag van Bloedrivier in december 1838. De geschiedenis is u verder wel bekend. Hoe Groot-Brittannië de Boerenrepublieken inlijfde in 1877. De herwonnen vrijheid in 1881 heeft slechts geduurd tot 1899 toen opnieuw een oorlog uitbrak en Engeland de Republieken verwoestte. Bij de Vrede van Vereniging in mei 1902 verdween de onafhankelijkheid. In 1906/1907 echter kregen ze weer een in zekere mate onafhankelijke regering, in 1910 kwam het Unieverdrag tot stand; in 1925 werd taalgelijkheid bereikt. Bij het bestuderen van de Zuidafrikaanse geschiedenis treft het dat bij vele beslissingen, in de afgelopen honderd jaar genomen, de moeilijkheden met de gekleurde bevolking een belangrijke overweging vormden. De Boeren vonden in de afgelopen jaren bij het zoeken naar een oplossing van dit probleem de Engelsen en de Engelse Afrikaners tegenover zich. Niet alsof die een mildere politiek jegens de kleurling wensden; integendeel. Maar wel, dat zij beoogden, het nationalisme van de Boeren te belemmeren. Sinds 1948 wordt de regering in de Unie gevormd door de Nationalistische partij en wordt er gewerkt aan de oplossing van het **rassenvraagstuk** volgens de **Apartheidspolitiek.** Dit woord alleen reeds roept bij velen zo maar gevoelens van afschuw op en dat vaak, zonder te weten, wat het eigenlijk betekent. Meestal zonder de feiten te kennen en de situatie ter plaatse te hebben bestudeerd, kiest de overgrote meerderheid der wereldbevolking tegen het regeringsbeleid van Zuid-Afrika. Toen ik in Zuid-Afrika rondreisde ben ik geschrokken van de leugengeest en haat tussen de Engelse United Party en de Afrikaanse Nationalist Party. Daarbij overtrof de Engelse leugengeest die van de Afrikaanse in hoge mate. Als ergens te zien is dat de persvoorlichting ontstellend onbetrouwbaar zijn kan, dan is dat in het geval „Zuid-Afrika”. Laten we oppassen ook in deze situatie een keuze te maken tussen twee kampen waarvan we veel te weinig weten, wier strijd en moeiten de onze niet zijn, en waar we opnieuw te maken hebben met de gevolgen van verschrikkelijke zonden van **enkelingen, groepen en hele volken** zodat we nu niet eens even, heel simpeltjes, op **grote afstand**, de zondeknoop ontwarren kunnen en voor rechter spelen.

H. J. Geertsema

Geloof in discussie

inzake: dr. H. M. Kuitert, *DE REALITEIT VAN HET GELOOF. Over de anti-metafysische tendens in de huidige theologische ontwikkeling.*
Kampen 1966, 1967².

(I)

1. HOOFDLIJNEN

1.1 De praktische achtergrond

„Het thema dat ons hier bezig houdt, is () de vraag naar de zin en de waarde van al het spreken en preken over God en Zijn heilshandelen, zoals dat in de christelijke gemeente door de eeuwen heen — in kerk en theologie beide — gebruikelijk is: wat is dit christelijk spreken waard als het om de vraag naar de werkelijkheid ervan gaat?” „Is God meer dan verbeelding van onze diepste verlangens? Worden alle grote woorden van geloof en theologie niet futiel wanneer ze buiten de kerkmuren of buiten de studeerkamer gaan klinken? Is de eerste de beste asfaltstraat niet werkelijker dan God, dan vergeving en verzoening, schuld en genade bij elkaar?” (p. 16 v.).

In deze twee citaten wordt de situatie, waarin het geloof van veel christenen verkeert, als probleem gesteld en onder woorden gebracht. De onzekerheid van de christenen ten aanzien van hun christelijk geloof is de achtergrond, waartegen het spreken van „de realiteit van het geloof” in het boek van dr. H. M. Kuitert met deze titel verstaan wil worden. Kuitert pretendeert niet met dit boek die onzekerheid te kunnen wegnemen. Dat doet „de sprekende en handelende God Zelf, die ons in de levende verkondiging van het evangelie en — vervolgens — in het geleefde leven zelf bevrijdend en inspirerend met zijn evangelie en gebod tegemoet komt.” (p. 17, cf p. 218). Wel is het boek aan onzekeren opgedragen, nl. aan hen, die zich onzeker voelen in de huidige theologische discussies. Hun wil K. een „theologische handreiking” doen (p. 218), in de eerste plaats met een oriëntatie in die theologische discussies en pas daarna met een eigen theologisch ontwerp (cf p. 5). Toch reikt deze handreiking als theologische bezinning tot aan de bovengenoemde verkondiging zelf en wil daarin zijn eigen inbreng hebben (cf p. 17 v., 174 v.).

1.2 Het theologische probleem

Theologisch wil K. het probleem benaderen vanuit wat hij noemt de „anti-metafysische tendens in de huidige theologische ontwikkeling”. Daarin gaat het om de vraag of in de theologie zijnsoordelen mogen worden uitgesproken of niet. „Heeft het zin om in de uitspraak 'God is' of in de uitspraak 'Jezus is Gods Zoon', resp. 'Jezus is opgestaan' het woordje 'is' op te vatten als een geldige uitspraak over het zijn van God resp. het zijn van Jezus, of moeten we dergelijke is-uitspraken afwijzen als voor de theologie niet terzake en zelfs gevaarlijk?” (p. 9, cf p. 14). K. formuleert het ook zo: „wat komt eigenlijk ter sprake in uitspraken als 'God is' of 'Jezus is opgestaan'? Zeggen deze uitspraken iets over God, resp. over hetgeen gebeurd is met Jezus van Nazareth, of zeggen ze iets over onszelf?” (p. 15). De vraag is deze: gaat het in de 'werkelijkheid van het geloof' om de realiteit van de geloofsact, het geloven, de fides qua creditur, of om de realiteit van wat geloofd wordt, het geloofde, de fides quae creditur: de werkelijkheid van het geloven zelf of van de werkelijkheid waarop het geloven zich richt? (p. 14 v.).¹⁾

1.3 De anti-metafysische tendens

Vanuit bovengenoemde probleemstelling

tekent K. nu de huidige theologische ontwikkeling. De hoofdlijn daarin is de anti-metafysische tendens. Deze wordt hierin duidelijk zichtbaar, dat de aandacht steeds meer van de fides quae verschuift naar de fides qua. In het centrum van de tekening, die K. van de huidige theologie geeft, staat de mens die gelooft. In de schets van de metafysische theologie wordt dat midden in beslag genomen door een goddelijke werkelijkheid buiten onze wereld (p. 22 v, 29). Deze aandacht voor het menselijk subject wordt verantwoord in de hermeneutiek, die als theorie van het verstaan een belangrijk element is in de tekening van de theologische ontwikkeling, die in dit boek is te zien.

K. geeft een brede analyse van wat hij noemt de 'existentiële theologie' en probeert tot de kern ervan door te dringen in de analyse van het mensbeeld en de werkelijkheidsbeschouwing ervan (hoofdstuk 4). Tegelijk wil hij de legitiem bijbelse motieven, die ook in deze theologie te vinden zijn, tot hun recht laten komen (cf hoofdstuk 3). Een grote plaats wordt ingenomen door Bultmann, Fuchs en Ebeling, die in hun theologie zich aansluiten bij de filosofie van Heidegger. Minder ruimte wordt gegeven aan Braun (wiens naam in het register niet voorkomt), Van Buren en anderen, op wie het etiket 'existentiële theologen' niet van toepassing is, omdat zij aansluiting zoeken bij een andere wijsgerige stroming dan de zgn. existentiële filosofie, nl. bij het neopositivisme. Ook Bonhoeffer krijgt een plaats in deze tekening van de moderne theologie, hoewel hij er niet helemaal in past (p. 81 v.).

In de conclusie aan het eind van een uitvoerige bespreking haalt K. een forse streep door de theologie, die hij heeft getekend: op het menszijn volgens de definitie van de existentiële theologie laat zich geen theologie opbouwen, die redelijk recht doet aan het bijbels getuigenis (p. 147).

1.4 De oplossing

In hoofdstuk 5 probeert K. uit het dilemma metafysische theologie-existentiële theologie te raken door de geschiedenis centraal te stellen in zijn eigen theologisch ontwerp. „De grote ontdekking van waaruit we gesproken hebben, was die van de geschiedenis en daarmee — als men met de geschiedenis tenminste ernst maakt — van de historiciteit van de mens en zijn formuleringen” (p. 207). In de traditie van de kerk gaat het niet om tijdloze eeuwige waarheden, die in hun (rationele

algemeenheid voor en door de menselijke rede kunnen worden aangetoond. Maar het gaat daarin evenmin om een kern van menszijn, die zou bestaan in de „actualiteit van de vrijheid waarin de mens zichzelf verheft boven de historische bepaaldheid” (p. 194), omdat daarin evenmin de geschiedenis als historie tot haar recht komt. De 'geschiedenis' ('Geschichte'), waarvan de existentiële theologie spreekt, staat immers lijnrecht tegenover de 'historie'. En het gaat K. juist om de geschiedenis als historie (cf p. 161 v, 181 v). In de traditie van de kerk wordt overgeleverd „de geschiedenis van Israël geleid door Israëls God, culminerend in de geschiedenis van Jezus Christus als representant van Israëls God temidden van Israël” (p. 176, cf p. 163). En deze geschiedenis heeft in het kader van een bepaalde ruimte en een bepaalde tijd plaats gevonden (p. 179).

2. METAFYSISCH EN ANTI-METAFYSISCH

2.1 Bij Kuitert

In de begrippen metafysisch en anti-metafysisch zijn 3 elementen te onderscheiden:

a. het ontologisch element. De metafysica geeft zijnsoordelen: uitspraken over een werkelijkheid buiten de mens. Dat betekent voor de theologie, dat zij uitspraken doet over het 'zijn' van 'God' (p. 9, 15, cf p. 22 v). Deze metafysische theologie bevat elementen, die tot het onvervreemdbaar eigene van de theologie behoren, juist in zover zij ontologisch spreekt (p. 156). Want K. wil vasthouden aan het is-karakter van de werkelijkheid waarover de dogmatiek spreekt (p. 209). Voorzover de existentiële theologie het vonnis 'metafysica' velt over elk spreken, dat informatie geeft over God en zijn handelen, zal dus ook dr. Kuitert onder dit oordeel moeten vallen (cf p. 87).

b. de redelijke algemeenheid. De metafysica gaat uit van de „overtuiging, dat er niet alleen een voorhanden voorgrondswereld is die wij zien en kennen, doch ook een onzienlijke achtergrondswereld — de wereld van God en Zijn wezen, woorden en handelen — en dat wij over deze laatste wereld evenzeer algemeenheidige uitspraken kunnen doen als over de eerste” (p. 22). In deze „populaire omschrijving” is niet de erkenning van een 'extramentale werkelijkheid' „het springende punt” maar het aanvaarden van de „mogelijkheid algemeenheidige waarheid omtrent God en Zijn openbaring te formuleren”. In de anti-metafysische theologie hoeft niet het bestaan van een goddelijke werkelijkheid ontkend te worden. Zij keert zich tegen de pretentie, dat de theologie bezig is met algemeenheidige voorstellingen en begrippen (p. 23).

Dit is het raam waarbinnen de gereformeerde en lutherse scholastiek dogmatiek hebben bedreven (p. 22, 29), in de zin van wetenschappelijke theologie (p. 39). Deze theologie met haar 'eeuwige waarheden', die niet aan tijd en plaats gebonden zouden zijn, wordt ook door K. met het etiket 'metafysisch' heengezonden vanwege haar tijdgebonden wijze van denken: zij heeft haar tijd gehad (p. 152 v). Wel wil ook K. van algemeenheidige spreken in verband met de christelijke waarheid. Maar tegenover de algemeenheidige van de wetenschappen is deze 'sui generis' (p. 212 v, cf p. 38, 156).

c. het niet-historisch spreken. De metafysica negeert de menselijke subjectiviteit (p. 95, 147, 155 v). In de metafysische theologie is de rol van het menselijk subject niet tot zijn recht gekomen (p. 95). Daartegenover komt de anti-metafysische theologie op voor het goed recht, de inbreng van de menselijke subjectiviteit (p. 156 v). Ook hier schaarft K. zich in de slagorden van de existentiële theologen in hun strijd tegen deze metafysische theologie (p. 158). Alleen wanneer deze menselijke subjectiviteit nader omschreven wordt, dan keert K. zich op zijn beurt tegen de existentiële theologen en verwijft hij hun, dat zij in de metafysica zijn blijven steken. De menselijke subjectiviteit betekent voor K. historiciteit. En aan deze historiciteit probeert de existentiële theologie — precies zoals de klassieke metafysische theologie — nu juist te ontkomen (p. 194 v).

¹⁾ Deze dubbele betekenis van de term 'realitas fidei' is niet te danken aan de genitiefverbinding (subj. of obj.), zoals K. stelt, maar aan de dubbelzinnigheid van het woord 'fides', dat evenals het woord 'geloof' zowel staat voor de geloofsact als voor het geloofde.

Katholiciteits- besef

IV (SLOT)

De anti-katholieke tendenties die ik heb willen signaleren, en die in onze kerken zo sterk overheersen, vormen naar mijn mening de voedingsbodem van onze kerkelijke moeilijkheden, en ook de achtergrond van de impasse waarin wij nu terecht gekomen zijn. Dit wil ik in een laatste artikelje nog nader trachten aan te tonen.

Het gebrek aan katholiciteitsbesef heeft ons geestelijk leven verschaald, en onze omgang met elkaar op laag ethisch peil gebracht. Het heeft over ons gebracht een geest van zelfhandhaving, een zich afsluiten van anderen, een diep wantrouwen tegen alles wat anders is en iedereen die verschillend denkt, een krampachtig vasthouden aan de Belijdenis en aan de idee van de ware kerk, hetgeen tot een verstarring leidt, en een ontstellend gemis aan solidariteitsgevoel.

Waar men zich niet meer geestelijk verbonden weet met allen die Christus in onverderfelijkheid liefhebben, ondanks verschil van inzicht, daar is verscheurdheid en zelfverteering het gevolg. Een kerk die stelselmatig het solidariteitsgevoel wegdrukt en haar leden slechts in een antithetische strijdhouding opvoedt, verzandt in onvruchtbaarheid. De ergste uitwassen daarvan worden vaak velen te bar, en ze gaan zich hiertegen verzetten. Maar het is hun vaak niet duidelijk geworden, dat ze onbewust zelf reeds zo vergiftigd zijn door deze levenshouding, dat een radicale kritiek en een radicaal doorbreken van deze instelling ook hun niet meer mogelijk is.

Wanneer de solidariteit in schuld niet meer beleefd wordt, komt er geestelijke hoogmoed voor in de plaats. Die solidariteit in schuld behoren we te beleven binnen onze eigen kerken. We hebben ons samen vrijgemaakt, we hebben samen de zaak van de vrijmaking verknoeid, we hebben ons samen te schamen over wat wij terechtbrachten van een christelijke samenleving. 'De wereld lacht om ons, en de kerk huilt om ons', zei prof. Jager eens terecht.

Dat geldt evenzeer van onze verhouding tot de synodaal-gereformeerde kerken. De breuk van 1944 was ook onze schuld; wij hebben evengoed medeverantwoordelijkheid voor onze broeders en zusters in die kerken. Die mogen niet buiten onze horizon liggen; die breuk behoort ons dagelijks pijn te doen. Wij kunnen ons nooit onttrekken aan die solidariteit door te stellen dat wij persoonlijk 'er nooit aan meegegaan hebben', dat wij ons toch juist vrijgemaakt hebben van synodale beslissingen. Daniël leefde naar Gods geboden en was trouw in zijn gehele leven; toch vroeg hij in zijn gebed om vergeving voor zichzelf als lid van zijn volk: „wij hebben gezondigd, wij en onze vaders" (Dan. 9).

Wanneer we deze solidariteit trachten te ontkennen, hoe beleven wij dan de solidariteit die Revis uitdrukte in de versregels: „t En zijn de Joden niet, Heer Jesu, die U kruissten"? En wat betekent dan voor ons de solidariteit van Christus, Die als onzer één zich tot zonde liet maken? Als er geen solidariteit in schuld is, is er ook geen solidariteit in verlossing.

Het gemis aan solidariteitsbesef ten opzichte van degenen van wie wij kerkelijk gescheiden kwamen te leven, heeft ongelofelijk veel kwaad gedaan. Er kwam een stuk christenheid praktisch gewoon buiten onze horizon te liggen. We hebben onze eenheid en ons gezamenrecht veelal gevonden in het ons gezamenlijk afzetten tegen de synodaal-gereformeerden. Wij meenden het in allerlei acties en organisaties veel beter zonder die anderen te kunnen doen. En nu ons het vrijgemaakte samenleven bij de handen afbreekt, menen we nóg dat we het goed recht van ons aparte voortbestaan kunnen rechtvaardigen met een beroep op wat 25 jaar geleden geschied is, of met een beroep op wat bij die andere kerken allemaal verkeerd is. Ik dacht dat het be-

staansrecht van een kerk alleen maar gerechtvaardigd kan worden doordat de vruchten des Geestes openbaar worden in een waarachtig christelijke levenswandel. Aan de vruchten zal men de boom kennen.

Zou het niet kunnen zijn dat onze ellende juist daarvandaan komt dat wij niet meer beleven en beseffen wat de katholiciteit der kerk eigenlijk betekent? Zou het niet zo zijn dat wij de onderlinge solidariteit niet kunnen vasthouden, omdat we de solidariteit met anderen hebben verloochend? Is ons onderling wantrouwen en ons elkaar uitstoten niet juist het gevolg van ons wantrouwen en ons uitstoten van andere medechristenen? Als dat zo is, betekent dat dat we de waarachtige gemeenschap met elkaar niet kunnen hervinden, zolang we niet bereid zijn om die gemeenschap ook met andere gelovigen te beleven. Dat heeft niets te maken met mogelijke diepgaande verschillen van inzicht of principiële bezwaren ten opzichte van die anderen. Die hebben we in feite onderling ook, of althans we menen die te hebben. Het gaat erom of wij innerlijk de oprechte bereidheid kennen om de ander te aanvaarden zoals hij is, als mede-verloste door het bloed van Christus, die evenals ik met Hem begraven, en met Hem opgestaan is tot een nieuw leven. Eerst elkaar aanvaarden, dan kunnen we altijd nog praten.

Ik dacht dat het er in de vrijmaking juist om ging die eenheid in Christus te bewaren door zich vrij te maken van besluiten die toen die eenheid verscheurden en ons 'op de grens van kerk en secte' brachten. Als wij toen niet hebben bedoeld te vragen om de katholieke ruimte, zou de vrijmaking een seculaire daad geweest zijn. K. Schilder heeft

P. G. Smelik

ons gezegd: 'God beware ons voor een anti-Ridderbos-kerk'. Wanneer wij de vrijmaking niet willen verloochenen, hebben wij nu nog te vechten voor die katholieke ruimte. Elke kerk die die ruimte inruilt voor seculaire enheid, verteert zichzelf in eindeloze twisten en uitzuiveringen.

Daarom ben ik ervan overtuigd dat herstel van een waarachtige geestelijke gemeenschap alleen mogelijk is, als het besef weer over ons vaardig wordt van het zich verbonden weten met alle ware Christgelovigen, en als we onze kerkelijke schuld leren zien in het bijzonder ten opzichte van die kerken waaruit we ontstaan zijn, en waartegen we ons nu reeds een generatie lang hebben afgezet in een mislukte poging om onze eigen identiteit te bewijzen.

INGEZONDEN

„VRIJE KERKEN”?

Een vertekend beeld!

In „De Reformatie” van 4 mei jl. geeft de redacteur van de rubriek „Kerkelijk leven” een analyse van de situatie in de vrijgemaakte kerken.

Hij ziet onder degenen, die de „Open Brief” aan de „Tehuis-gemeente” te Groningen niet censurabel achten, twee stromingen. Allereerst zij, die de vrijgemaakte kerken verlaten en zich aansluiten bij de synodaal Gereformeerde Kerken en verder degenen, die het ideaal van „Vrije Kerken” voor ogen staat.

Nu is een analyse in de verwarde situatie van vandaag moeilijk. Maar een vertekend beeld, zoals deze scribent zijn lezers schetst, kan niet weersproken blijven.

De vraag rijst namelijk direkt, wie onder de vrijgemaakten een „Vrije Kerk” voorstaat?

De term is wellicht door deze redacteur zelf uitgevonden. En hij verstaat daaronder een kerk met een minimale binding aan de belijdenis en met minimale verplichtingen ten aanzien van het kerkverband. En wie geen ernstige bezwaren tegen de „Open Brief” heeft, is automatisch voorstander van een „Vrije Kerk”. Dat is althans de mening van

de schrijver. Dit beeld klopt echter niet. De zaken worden hier toch wel op hun kop gezet.

Immers, om de „Open Brief” zijn kerken van classicale vergaderingen geweerd. Hun afgevaardigden werden niet toegelaten. Zo doende kwam men buiten het verband te staan. Er werden „tegen-kerken” geïnstitueerd en het is bekend, dat deze „Reformatie”-redacteur vooraan staat onder hen, die in deze „tegen-kerken” voorgaan, er ambtsdragers bevestigen. Om vanuit die positie kerken, die huns ondanks buiten spel kwamen te staan, als „Vrije Kerken” te betitelen, geeft een vertekend beeld. Heeft de schrijver wel oog voor de nood, waarin deze kerken verkeren? Zij willen graag het verband met de vrijgemaakte kerken bewaren. Het wordt hen echter onmogelijk gemaakt, omdat zij weigeren een oordeel over de „Open Brief” uit te spreken. Nota bene over een document, dat zelf niet om bespreking op de kerkelijke vergaderingen heeft gevraagd. Helaas is het op kerkordelijk onjuiste wijze door de meeste vergaderingen der kerken beoordeeld en veroordeeld.

De „Reformatie”-schrijver geeft de indruk, dat hij degenen, die nu de vrijgemaakte kerken de rug toekeren, beter verstaan kan, dan hen, die met al hun bezwaren, de band trachten vast te houden. Tegen deze „Vrije Kerk-aanhangers” ontaardt zich zijn toorn.

Waar wil men toch heen? Zou de schrijver nu eens ronduit willen antwoorden op de vraag of er naar zijn mening nog plaats is in de vrijgemaakte kerken voor hen, die de „Open Brief” niet censurabel achten? Let wel, dat kunnen ook mensen zijn, die ernstige bedenkingen tegen de terminologie van de „O.B.” hebben, het een weinig Bijbels gefundeerd en verwarrend document vinden. Me dunkt, de redacteur zou wellicht velen, in elk geval de schrijver dezes, met een duidelijk antwoord aan zich verplichten. Indien deze vraag met „neen” zou worden beantwoord en de scribent hiermee het gevoelen vertolkt van degenen, die thans op kerkelijke vergaderingen successievelijk de „Open Brief”-ondertekenaars en hun kerkeraden buiten het verband zetten, dan vrees ik, dat over luttele jaren weer een nieuwe „zuivering” in de gedecimeerde vrijgemaakte kerken zal plaatshebben. Zijn er onder de nu hecht aaneengesloten „O.B.”-bestrijders ook geen meningsverschillen over ingrijpende zaken? Ik denk aan de D.L., aan de dissertatie van dr. Douma, die op een fundamenteel punt in de „Reformatie” indertijd werd gekritiseerd. Zij het dan, dat de toon opmerkelijk mild was. Zal dat zo blijven als de tegenwoordige kruiddamp is opgetrokken?

De vrijgemaakte kerken staan inderdaad voor de wissel: Kerk blijven of secte worden. Het tolerantie-vraagstuk is voor velen geen vraagstuk meer. De oplossing schijnt te zijn: géén tolerantie. Welnu, dat kenmerkt de secte.

Daar komt nog iets bij: wie zijn oor te luisteren legt en met kerkleden over deze dingen spreekt, ontdekt spoedig, dat zeer velen, die de „Open Brief” niet gelezen hebben, zich ook niet in deze zaken verdiepen willen, blindelings hun „leiders” volgen.

Ik geef dan ook weinig voor de bewering (o.a. in het Nederlands Dagblad) dat de grote meerderheid van „ons Gereformeerde volk” (nare uitdrukking - d.G.) niets moet hebben van de „nieuwlichterij” in de „Open Brief”. Het is m.i. weer het oude liedje: dat Gereformeerde volk loopt in meerderheid maar al te graag achter zijn „leiders” aan. In vergelijking met 1944 herhaalt de geschiedenis zich wat dat betreft. Dit gevaar moeten de anti-„O.B.”-broeders zich wel realiseren. Is men niet bezig gezond vlees weg te snijden?

Rotterdam.

J. de Geus

PERSSCHOUW

DE GOEDE OUDE TIJD

Bij het bezien van de tijden voor ons lopen we twee gevaren. Het ene gevaar, dat momenteel wel het grootst is omdat het een beetje in de mode is, is alles af te kappen wat er vroeger gedaan werd.

Het andere gevaar is om het verleden te romantiseren. Noch voor het afkammen noch voor het romantiseren, is er enige reden. Dat moge blijken uit twee stukken uit het „Fries Dagblad”, die hieronder volgen, met enkele weglatingen.

Drs. G. N. Lammens heeft een redevoering gehouden in IJlst, ter opening van een nieuw centrum in een oude pastorie, een centrum voor het Gereformeerde jeugdwerk, waar o.a. hearings zullen worden gehouden en waar de professionals in contact zullen treden met de schare. Men heeft er maandag een verslag van kunnen lezen in ons aller eigen krant.

Drs. Lammens heeft daarbij uiteraard 'n blik geworpen in 't verleden. Daar begin je altijd mee in 'n goede speech. Eerst het verleden, en daarnaast of daartegenover het heden en de toekomst. Hij heeft weliswaar geen man en paard, maar wel tijd en plaats genoemd.

Het was me wat in het verleden. Als je dan met de trein naar Dokkum reisde om er te preken, dan kon je zó de ouderling herkennen, die je kwam afhalen, want alle Gereformeerden hadden toen hetzelfde gezicht. Ook hadden alle Gereformeerden toen eenzelfde voortuintje.

Nu is het al een hele tijd geleden, dat drs. Lammens met de trein naar Dokkum kon reizen om er door een licht herkenbare ouderling uit de stad van Bonifae te worden afgehaald van het station. Het Dokkumer lokaeltje, onze lezers weten het, is in 1936 opgeheven voor het personenvervoer. Drs. Lammens was toen 13 jaar oud en heeft dus alleen op een ongewoon prille leeftijd zo'n preekreis naar Dokkum kunnen maken. Om er daarna de ouderling van dienst aan diens gezicht te herkennen.

Over de voortuintjes, die ook allemaal gelijk waren, spreken wij verder maar niet.

Maar laten we ons gemakshalve houden aan de allemaal gelijke gezichten. Het is mogelijk, dat drs. Lammens toen werd afgehaald in Dokkum door Sjoerd Evert. Dat wil zeggen Sjoerd Evert Wendelaar Bonga, hoofd der Christelijke lagere school. Wat een kop! Had hij een groen hoedje met een veer gedragen, dan zou men hem hebben aangezien voor een jagermeester, hij met zijn gebruid gezicht en zijn ongewoon grote snor. Hij was dan ook behalve hoofd ener school veldbioloog. Wat moet je een scherpe opmerkingsgave hebben om zo'n gezicht, ondanks die snor, te herkennen als het stereotiepe Gereformeerde gezicht, waaraan je terstond een ouderling herkent. Toch een heel ander gezicht dan dat van de kweekschoolheren van Dokkum, allemaal markante heren in die tijd, de meesten met een baard. Ze leken wel wat op Christiaan de Wet, maar of die in de Oranje-Vrijstaat ook ouderling is geweest, weten wij niet.

De molenaar, de bakker, de manufacturier en de grossier laten we maar rusten. We hebben er onder hen gekend, die lang waren en benig, met staalgrijze ogen en een glad geschoren gezicht en er viel niet met hen te spotten. We hebben er ook gekend kort en gezellig, blozend en goedhartig (behalve in het zakendoen). Maar drs. Lammens herkende ze in zijn jeugd, toen het Dokkumer lokaeltje nog reed, allemaal als Gereformerd, niet aan hun stem of hun woord, niet aan hun levenspatroon of aan hun opvattingen, maar aan hun gezicht. En hun voortuintje, maar dat zouden we laten rusten.

Wij zijn in die tijd, toen het Dokkumer lokaeltje nog reed, verscheidene keren in Dokkum geweest en hebben er velen leren kennen, jongeren en ouderen. Gereformeerden en Nederlands Hervormden en Rooms-Katholieken. Nu moeten wij oppassen, want anders dan drs. Lammens, lopen wij gevaar, veel goeds te zeggen over die mensen van vroeger, méér dan helemaal terecht is. Maar wij wagen het er op. In die tijd woonden de mensen nog niet in woonpaleis, meer officieel torenflats genoemd, en ze hadden nog niet allemaal de staande schemerlamp in dezelfde hoek van de kamer en ze stuurden niet naar de tv. Ze hadden graag een huisje of een huis, breed of smal, groot of bescheiden, met een eigen karakter. En ze waren, persoonslijkheden, ongemakkelijk soms en eigenzinnig, maar toch persoonlijkheden, mensen met een héél individuele image. Ze liepen niet naast hun schoenen maar stonden stevig in de schoenen, ze hadden het niet altijd voor de wind, maar lieten de huik niet naar de wind hangen; ze zetten geen grote mond op, vooral niet over dingen, die hun niet aangingen, maar zij praatten ook niemand naar de mond; ze staken hun neus liever niet in andermans zaken, maar keken verder dan hun neus lang was, ze hadden de oren goed open, ook onder de preek, maar lieten

zich geen oren aan het hoofd naaien, ze waren zelfs in de schemering te herkennen aan hun houding en gang, zodat niemand zich kon vergissen; hun gezicht was vaak wat ruig, maar had een eigen karakteristiek en was voor de vreemdeling soms lang ondoordringelijk. En ze waren bouwers, omdat men kon bouwen op hun woord en hun trouw. Daardoor is er zo véél gebouwd in hun tijd, zonder subsidie en zonder hulp van professionals.

Nogmaals, wij zijn geneigd meer goeds te zeggen van dat oude geslacht uit de tijd, toen drs. Lammens met het lokaaltje naar Dokkum ging om te preken, maar toch durven wij in alle objectiviteit volhouden, er waren veel kérels onder en elk van hen leverde stof voor een apart verhaal. Want zij léken zo weinig op elkaar en hóorden toch onverbrekkelijk bij elkaar. Dat blijft voor de buitenstaander het geheim.

Voor romantiseren is er ook geen enkele reden.

Het was in het begin van déze eeuw. Zij was een meisje van twaalf jaar en haar moeder had voor haar een dienstje gezocht, in de stad, bij een deftige familie in een groot huis met een enorme stoep. En de familie was vóór de Waarheid. Aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Here dienen. Anneke was goed terecht in zo'n huis.

Anneke werd dertien. En haar moeder maakte zich op om naar de stad te gaan en Anneke te verrassen. Dat was een hele reis. Eerst liep zij een uur langs de grintweg, dan kwam zij aan een veer, waar zij met de boot mee moest een half uur varens de rivier af, en dan was zij aan de overkant van de Merwede, in de stad waar Anneke diende. Zij had ook een cadeautje meegebracht, goed bewaard in een doosje in haar reticule: een zilveren doekspeld.

Zij beklom de hoge stoep en belde aan. Bijna onmiddellijk werd er opengedaan door de dochter des huizes, die blijkbaar net het huis zou verlaten: mantel, hoed en parasol wezen het uit. Ja, wat is er? — Ik ben de moeder van Anneke juffrouw, en zij is vandaag jarig en ik heb een cadeautje voor haar — O, eh, Anneke is boven aan het werk, geef maar hier, ik zal wel zorgen dat ze het krijgt — Dankuwel dame, en doet u de groeten aan Anneke, van haar moeder? — Jawel, goedendag —

De moeder ging terug.

Maar Anneke was slechts de jongste van het huishouden. Er waren er drie, en zij was het hulpje. Alles was goed gedisciplineerd. 's Avonds om negen uur togen altijd de drie dienstbaren uit de keuken naar de salon, klopten aan en vroegen: Heeft mevrouw nog iets voor ons te doen? — Neen meisjes, er is niets meer. — Welterusten mevrouw —

Dat was het slotceremonieel. Maar die avond zei mevrouw: Anneke, wacht eens even. Jouw moeder is hier geweest. Jij bent vandaag jarig hè? Zij heeft een cadeautje voor je gebracht. Het ligt op de schoorsteenmantel. Neem het maar mee. — Dank u wel, mevrouw. Welterusten mevrouw. Anneke ging naar boven, met haar cadeau. En van de beide andere dienstmeisjes kreeg zij van ieder een kwartje.

Anneke leeft nog. Zij woont nog in dezelfde stad, waar zij haar eerste dienstje vond; het hoge huis met de enorme stoep staat er ook nog en zij heeft het dezer dagen verteld, bijna tot onze ontzetting. En zij voegde er alleen aan toe: het begroette me zo om mijn moeder.

Het was nog in déze eeuw. Aan de Zaankant was een fabrieksarbeider, vader van een gezin met drie kinderen. Toen werd zijn vrouw plotseling hevig ziek en na een paar dagen was het afgelopen. Dat vinden de mensen dan wel erg. Maar een huishoudster kon de vader niet krijgen. Hij moest zichzelf maar zien te redden. En toen heeft hij door ruiling en onder goedkeuring van de ploegbaas toch een oplossing gevonden. Hij kreeg de nachtdienst, en moest daartoe in de nacht geregeld de ronde doen en de vuren controleren. Des avonds ging hij dan met zijn drie kinderen naar de fabriek. De kleinste in het midden aan 's vaders hand en de andere twee sloten zich er aan weerskanten bij aan. In de fabriek wist hij een warm plekje voor zijn kinderen en daar spreidde hij jutezakken op de grond en rolde een andere zak op als een kussen. Daar sliepen ze dan met z'n drieën, die moederloze kinderen, de jongste in het midden, en ze hadden het warm. En vader ging na elke ronde even kijken. Nooit is er zó over gezonde slapende kinderen gewaakt, nacht op nacht. En in de morgen gingen ze met z'n vieren naar huis en vader sneed het brood, en daarna gingen

de kinderen naar school, en vader sliep onder schooltijd. En zo ging het week na week en maand na maand.

En nu, aan het einde van het vorig jaar, is de vader gestorven, op hoge leeftijd. In Jezus ontslapen. En op de begrafenis heeft de oudste zoon dit zo verteld aan allen, die er waren, de dominee en de ouderling, de burens en de familie. Zó is het gegaan, en als ik er aan denk, dan zie en ruik ik het nog, die geuren van de fabriek en die lamp bij de oven. Maar het moet wel wat voor vader zijn geweest.

En toen zei een aangetrouwde kleinzoon, die het voor het eerst hoorde: En dat hij geen communist geworden is! En de oudste zoon zei: als we 's avonds op de jutezakken lagen, dan stond vader er bij en moesten we op de rij af, van de oudste af aan, ons gebedje opzeggen.

Waarom moest dit nu eens waarheidsgetrouw in de krant?

Moeten wij daar een antwoord op geven?

Of kunnen ouders in een gesprek met hun kinderen zélf wel een reden ontdekken?

Misschien is er een aanknopingspunt in het slot van het verhaal.

STUDENTENLEVEN

Propagandastuk der Vereniging van Geref.-Studenten te Leiden „Franciscus Gomarus”.

Wanneer U van plan bent in Leiden te komen studeren, willen wij graag Uw aandacht vragen voor het onderstaande:

Als U gaat studeren zult U in een geheel nieuwe omgeving terecht komen; als U op kamer gaat wonen, zal er veel in Uw leven veranderen. Het zal bij U veel vragen en problemen oproepen en U zult in Uw nieuwe leven zelfstandig een houding moeten bepalen.

Omdat men samen sterker staat tegenover alles, wat zich kan voordoen, is het van groot voordeel, aansluiting te zoeken bij een studentenvereniging. In Leiden bestaat een Vereniging van Gereformeerde Studenten (V.G.S.L.) „Franciscus Gomarus”. Wij verzoecken U, contact met haar op te nemen en mee te doen met haar activiteiten, zoals: bijbelkringen, ledenvergaderingen filosofische kringen en feestelijke bijeenkomsten. Bovendien is er de mogelijkheid U aan te sluiten bij een vakdispuut.

In ons bezig zijn als Vereniging willen wij ons stellen op de grondslag van Gods Woord en de drie Formulieren van Enigheid, waarop ook onze zinspreuk wijst: „est Domini Lex Lux pedi nostro”-des Heeren wet is een lamp voor onze voet. We willen met elkaar leren denken en leven, zoals God dat van ons vraagt en dat in Zijn Woord openbaart. Daarbij is dat Woord ook het enige richtsnoer, waaraan wij de academische wereld kunnen meten, zowel in haar kracht als in haar ongelof. Ook U zult een christelijk antwoord willen vinden op de moeilijkheden, die in de studie en in het leven als student U tegemoet komen.

Wanneer U voor het lidmaatschap in aanmerking wilt komen, moet U lid zijn van één van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland, omdat wij het niet geoorloofd achten, binnen één Vereniging op onze grondslag eensgezind te werken met studenten die 's-zondags niet van die eenheid willen weten.

Bovendien moet U toegelaten worden door de Algemene Leden Vergadering na een kennismakingstijd van twee à drie weken.

Voor anderen is een gastlidmaatschap mogelijk. Wij vragen voor ons werk ook Uw krachten. Nadere inlichtingen kunt U krijgen bij de ab-ac-tis: H. de Vries, Wilhelminapark 30, Oegstgeest.

„Hendrik de Cock”

Voor hen, die in Groningen gaan studeren.

Wanneer U in September a.s. Uw studie aan de R.U. te Groningen zult beginnen, komt U voor de vraag te staan, of U zich bij een studentenvereniging zult aansluiten en zo ja bij welke. De senaat van de Vereniging van Gereformeerde Studenten „Hendrik de Cock” wil door middel van de hier geboden informatie deze keus voor U vergemakkelijken.

Het geestelijk klimaat van deze tijd noodzaakt een ieder (en wel speciaal een student(e) aan een Rijks Universiteit) tot een Bijbels-verantwoorde stellingname t.a.v. velerlei problemen. Het is duidelijk, dat wij als gereformeerde studenten hierbij elkaar nodig hebben. Vandaar dat op de Vereniging van Gereformeerde Studenten „Hen-

drik de Cock" een ieder van harte welkom is, die hiervan doordrongen is. Zij heeft als grondslag: „De vereniging weet zich in al haar activiteiten gebonden aan de Bijbel, Gods Woord, waarvan de Reformatorische Belijdenisgeschriften de hoofdzaken naspreken." In het doel wordt speciaal de nadruk gelegd op het zgn. vormingswerk, hier boven omschreven als het komen tot een bijbelsverantwoorde stellingname. De vereniging heeft hiervoor een structuur met disputen, openbare lezingen, studieweekenden en bijbelkringen. De prachtige sociëteit „FAX" vormt het zeer gezellige centrum van alle activiteiten, waarvan naast bovengenoemde toch ook de ontspanning moet worden genoemd. Naast de sociëteitsavonden bestaat er de mogelijkheid tot sport, toneel, etc.

De kennismakingstijd (geen groentijd) voor de evt. nieuwe leden valt begin september. Op dinsdag 3 sept. is er een broodmaaltijd ter sociëteit „FAX", aanvang 18.00 uur. Hier kunt U met evt. ouders nog nadere mondelinge inlichtingen verkrijgen.

Voor schriftelijke inlichtingen (ons propaganda no.) en opgave voor de kennismakingstijd kunt U zich wenden tot: G. Sierksma, Linge-straat 47, Groningen, tel. 52437.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Hoek (Zld.) en te Kantens: kand. R. T. Urban te Drachten; te Orangeville: ds. L. Selles te Chatham; te Gouda: ds. J. M. Goedhart te Drachten; te Hattem: ds. R. te Velde te Schildwolde; te Zutphen: ds. B. de Vos te Ten Boer; te Grootegast-Gerkesklooster-Stroobos: ds. R. K. Wigboldus te Delfzijl.

Bedankt: voor Buitenpost: ds. H. J. Venhuizen te Noordbergum; voor Monster: ds. B. de Vos te Ten Boer.

Drs. E. Teunis. Zondag 26 mei j.l. werd drs. E. Teunis, gekomen van Monster, bevestigd als dienaar des Woords te Pernis. Zijn bevestiger, ds. W. Vreugdenhil van 's-Hertogenbosch preekte bij deze gelegenheid over 2 Timotheus 4:1-5. Bij zijn intrede, bediende drs. Teunis het Woord uit Psalm 48:2-4.

Ede. Ook in Ede is het gekomen tot een breuk in de gemeente. Toen de kerkeraad op 20 mei j.l. besloot weer te gaan oproepen tot herstel van de avondmaalsviering, hebben 3 ouderlingen zich tot de gemeente gewend met de oproep tot afzonderlijke diensten des Woords.

Ede. Uit het extra mededelingenblad ten dienste van de Gereformeerde Kerk (Vrijgemaakt) nemen wij het volgende over:

Broeders en Zusters,

Wat reeds enige tijd dreigde is op de vergadering van de Kerkeraad van maandag 27 mei j.l. helaas een feit geworden, er is een openlijke breuk in de kerkeraad gekomen.

Het meest schrijnende is dat de aanleiding daartoe voor 3 ouderlingen lag in het feit, dat de kerkeraad op 20 mei besloot het Avondmaal niet langer te zullen uitstellen. Wij zeiden: wij moeten het Avondmaal vieren, want wij zijn één ondanks alle verschil van mening.

De broeders zeggen dat de enigheid des geloofs niet meer aanwezig is. Dat is het verschrikkelijkste van alles.

Ik zal thans niet uitvoerig op de toestand ingaan. De kerkeraad besloot op korte termijn weer te vergaderen. Wellicht dat we ons daarna nog uitvoeriger tot de gemeente wenden.

In dit nummer vindt u een kort verslag van de kerkeraadvergadering. De feiten spreken voor zichzelf. Alleen nog het volgende:

Wie van ons zonder schuld is aan de ontstane toestand werpe de eerste steen naar de broeders. Het heeft lang geduurd voor het tot een zo openlijke breuk kwam als nu. Daar is veel spreken in de kerkeraad en in de gemeente aan voorafgegaan, en wie in woorden niet struikelt is een volmaakt mens.

De broeders die breken met de kerkeraad hebben het huns inziens onmogelijke geprobeerd, een dunne draad die ons verbond, vasthouden.

Zij zijn echter van mening dat in onze gemeente het Avondmaal niet meer kan worden gevierd, voordat de hele kerkeraad tot het inzicht komt te zijn afgeweken van Schrift en Belijdenis en met schuldbelijdenis terugkeert.

Daarin vereenzelvingen ze hun inzicht in Schrift en Belijdenis met Schrift en Belijdenis zelve, en

menen helaas te strijden voor Schrift en Belijdenis.

Wij zijn als kerkeraad onmachtig gebleken hen uit deze strik te bevrijden en het past ons daarvoor ons te verootmoedigen voor de Here onze God.

Twee dingen wil ik u broeders en zusters nog vragen: houdt uw gesprekken zuiver; zakelijk; niet persoonlijk. Wij behoren weer bij elkaar te kunnen komen.

En gedenk in uw gebeden de ouden, die het verbijstert zoets twee maal te moeten meemaken, en de jonge mensen die door een twist om meningsverschillen zo licht worden afgetrokken van de enige troost.

De HERE erbarme zich over ons allen!

R.

Bilthoven. De problematiek rondom de „Open Brief", o.m. het laten voorgaan van ds. J. Snijder, één van de ondertekenaars, heeft ook geleid tot een breuk in de gemeente van Bilthoven. Aangezien een minderheid van de kerkeraad dit voorgaan in strijd achtte met een uitspraak van de classis Utrecht-Breukelen aangaande de Open Brief, en de kerkeraad dit besluit beschouwde als hem niet regarderend, hebben enkele ambtsdragers de gemeentelieden opgeroepen de meerderheid van de kerkeraad, als zijnde ontrouwe ambtsdragers, te verlaten en aparte samenkomsten te gaan beleggen. Het gaat, zo schreven zij aan de kerkeraad, om het behoud van de kansel als gereformeerde kansel en om de levensvraag of wij blijven in de leer van Christus.

KERK VAN MAASTRICHT

De gegevens van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Maastricht blijken niet in het Kerkelijk Handboek voor 1968 opgenomen te zijn. Om te voorkomen dat velen, met name ook zij die van plan zijn hun vakantie in Zuid-Limburg door te brengen, nu zouden concluderen dat er in Maastricht geen Geref. Kerk (vrijgemaakt) meer is, laat de kerkeraad van de Geref. Kerk (Vrijgemaakt) te Maastricht langs deze weg weten, dat hij elke zondag twee maal een dienst des Woords belegt en wel om half tien en om vijf uur in de Waalse Kerk, Pieterstraat 6.

De plaatselijke predikant is Ds. M. Bakker, Louis Loyerstraat 2, Maastricht, tel. 04400-14129.

Scriba is A. L. P. Rietberg, Elruwe 11, Malberg, Maastricht, tel. 04400-33305. Penningmeester is dr. J. Buiten, Bilderdijklaan 16, Geleen, tel. 04494-2787.

Giro t.n.v. de Geref. Kerk (vrijgemaakt) van Maastricht te Geleen, No. 1057323.

Rectificatie inz. Amstelveen

In ons blad van 24 mei j.l. namen wij een bericht op over steun uit Amstelveen (predikant ds. B. J. F. Schoep) voor een project van het syn. geref. werelddiakonaat. Deze kerkeraad verzoekt ons mede te delen dat dit bericht over die raad met betrekking tot de interkerkelijke actie Kom over de brug en de steunverlening zijnerzijds aan de arbeid van zuster Van Kamp in Karatsji, onjuist is. De inzameling van gelden ten behoeve van die arbeid is een initiatief van enige leden uit de gemeente; een initiatief, dat overigens werd opgezet met de bedoeling om in een concreet project in een onderontwikkeld land „iets te laten zien van Gods liefde voor deze wereld".

ADRESSEN

Alblasserdam: scriba: J. Broere, West-Kinderdijk 279, post Kinderdijk. **Haren:** scriba: H. L. Faber, Nieuwlandseweg 26, Haren, tel. 45410.

ZESDE VERANTWOORDING GIFTEN BIJBELS VAN DEN BERG

Woensdag 5 juni kwam bij me binnen 5,— van W.B. te 's-Gr. (521078); F.V. te K. (1240940) 10,—; mej. J.H. te 's-Gr. (326208) 25,—; H.v.Z. te H. (827037) 25,—; T.H.H.-S. te U. (1271198) 30,—. Totaal 95,—.

Donderdag: R.B.-S. te G. (864193) 10,—; A.H.N. te S. (1004371) 10,—; J.K. te K.a.Z. (652888) 10,—; W.G.F.v.H. te V. (1093165) 25,—; J.K.S. te H. (1047193) 50,—. Totaal 105,—.

Vrijdag werd de stroom iets minder: R.v.O. te W. (1098359) 25,—; K.v.d.T. en mevr. J.v.d. T.-S. te B. (544941497) 10,—. Totaal 35,—.

Zaterdag 8 juni kwam binnen van W.v.R. te U. (138356) 50,—; J.H.v.A. te R. (511769) 25,—. Totaal 75,—.

We eindigden vorige keer met 3.348,50.

Daar is dus bijgekomen: 95,— plus 105,—

plus 35,— plus 75. Dat wordt dus 3.658,50.

Hartelijk dank! Namens broeder van den Berg.

Giften voor dit doel kunnen overgemaakt worden op giro 59480 van de Amro Bank te Schoonhoven t.g.v. H. Amelink, met als bij-schrift: „Bijbels voor br. v. d. Berg".

A.

ZEVENDE VERANTWOORDING HULPBEHOEVENDE STUDENTEN

Tegenwoordig kijk ik onder de post eerst of er ook een giro-enveloppe bij is. Dat was ook vrijdag (31-5) weer het geval en het bleek een goede vangst: 217,50!

Aldus: 5,— van G.S. te B. (1323204); 7,50 van H.v.d.S. te P. (1305028); vier keer 10,—, S. (1004371); van mw. R.B.S. te G. (864193) resp. van J.N. te H.G. (727791); van A.H.N. te met een vriendelijke herinnering aan 26-5; en van L.d.R. te R. (314665); 20,— van C.S.B. te B. (344961) en dito van N.N. te V. (437374); 25,— van N.N. te V.: de ene keer is V. een andere plaats dan de tweede. En de deur werd dichtgedaan door een oud-gemeentelid A.S. te E. (1198830).

Fijn!

En de zaterdag bracht nog 55,—: twee keer 25,— resp. van mej. J.H. te 's-Gr. (326208) en van J.D. te V. (742604) en 5,— van W.B. te 's-Gr. (521078).

Ook op het girokantoor brachten de Pinksterdagen klaarblijkelijk verkeersopstoppingen: op dinsdag ontving ik één overschrijving van M.v.H. te R. (1253050) 10,— en op woensdag ging het alweer beter: 5,— van L.C. te Z. (1550309); 20,— van J.B. te L. (via 390089), waarvan 10,— voor het werk van Vader van den Berg, 25,— van A.G. te H. (902387); 25,— van J.v.O. te O.B. (728224). Samen 75,—.

De vrijdag deed het goed: 140,—: 4 giften van 10,—: van W.Z. te R. (62902); van mej. A.W. te Gr. (via 832384); van J.L.G. te A. (958848) en van Jac. E. te R. (448892); twee keer 25,—, te weten van J.H.v.A. te R. (511769) en van K.v.d.T. te B. (via 6269) en 50,— van mej. M.A.B. te R. (624429).

En de zaterdag deed keurig de deur dicht met 130,—. Acht overschrijvingen: één van 5,— (A.v.'tH. te S. 131099), drie van 10,—, resp. van D.D. te D. (1327041), van P.V. te R. (storting), van K.D. te W. (139792); een maal 20,— van W.d.J. te R. (294177); en drie keer 25,— resp. van mej. C.A. te S. (via 473400); van mw. G.P.-O. te A. (448016) en W.U.W. te G. (523891).

Dat is wat deze verantwoording betreft 627,50.

Hartelijk dank!

Nog even het gironummer: 903391 t.n.v. G. Visee, Vloeddijk 113, Kampen.

Tot de volgende week.

'S-HEERENBROEK (bij Zwolle)

Het Bestuur van de Chr. School te 's-Heerenbroek vraagt een

HOOFD

voor haar 3-klasse school.

Bevoegd voor j en r. Ger. (Vrijg.)

Flinke ambtswoning met garage aanwezig. 's-Heerenbroek ligt aan de weg Zwolle-Kampen, waarmee het goede verbindingen heeft.

Inlichtingen en sollicitaties voor 20 juni: H. J. Boor, H.d.S., Zwolseweg 105, 's-Heerenbroek (post Zwolle). Telefoon 05298-263.

Wie wil twee LEERLING-WIJKVERPLEEGSTERS aan

ONGEMEUBILEERDE WOONRUIMTE

helpen voor de periode van september '68 —juli '69, te Rotterdam (lieft omg. Heemraadssingel).

Mej. P. C. Verhey, Fred. v. Blankenheimstr. 17, Amersfoort. (event. tel. 070-663134)

Te huur in Gezinskamp Harderwijk

4 PERSOONS CARAVAN

met gesloten voortent.

Voorzien van gas, water en elektrisch licht.

Nog vrij voor 29 juni en na 3 augustus.

Ph. A. Knieriem, Zandlaan 13, Harderwijk. Telefoon 03410-2108